A szórványmunka vonatkozásai.

Szórványmunka alatt érthetünk valami olyan munkát, amit valami külső és különálló szervezet, vagy egyesület vállal, vagy pedig olyant, amit maga az egyház végez. Egy magánvállalkozás-jellegű munka saját magának készítheti el programját és célkitűzéseit, az egyház által végzett szórványgondozói munka nem állhat más alapon, mint maga az egyház s erről az alapról kell néznie minden kérdést, amely a munkában felmerül. Ha most ezt a tételt alkalmazzuk arra a kérdésre, amely vizsgálatunk alatt van: arra, hogy a szórványgondozó munkának vannak-e és milyen kapcsolatban egyházi és nemzeti vonatkozásai, megállapíthatjuk, hogy az egyházi munkában csak olyan jellegű munkáról lehet szó, ahol ez a két jelleg nem egymástól függetlenül, hanem egységes alapról nézve jöhet tekintetbe. Hogy mi ez az egységes alap, ezt kell most megvizsgálnunk.

A) 1. A kérdéssel való leszámolásnál azt kell tekintetbe vennünk, hogy mi a szórványgondozást egyházi munkának tartjuk. Erre nemcsak az vezet bennünket, hogy időileg az egyház az a közösség, amely ezt a munkát végezheti, hanem az is, hogy az egyházat erre hivatása kötelezi. Ha pedig erre a munkára úgy tekintünk, mint egyházi munkára, akkor itt szembentaláljuk magunkat az egyház szentségének kérdésével, azzal a kérdéssel, amely állandó vívódást jelent az egyházra nézve: mit vállalhat, mire köteles Krisztus egyháza a világban. Kétségtelen, hogy Krisztus egyháza nem állhat emberi célok szolgálatában. Az egyház sokkal szentebb és dicsőségesebb, mintsem önmagukért való és önmagukban álló emberi célok és eszmék szolgálatába állhasson, mintsem lejárathassa feladatát és prédául dobja magát emberi feladatok szolgálatának.

2. A kérdés nehézségét az okozza, hogy a szórványgondozás kérdésének nemzeti vonatkozásai is vannak, amelyeket nem hagyatunk figyelmen kívül. Egyházunk tagjai nemcsak más felekezetű, de más nemzetű testvérek között is laknak, felekezeti jellegük megszakítása más oldalon is áthasonulásba vezeti őket és viszont. Itt most az a kérdés merül fel, melyik jelleg az, aminek megtartására főképen kell törekednie a szórványgondozásnak, vagyis melyik jelleg az, amit különösen szem előtt kell tartani. Ebben a kérdésben a nemzetről szóló modern felfogások szemben állanak az egyház szentségéről alkotott felfogással. A modern felfogások mindenikének közös vonása, hogy a nemzeti létet vagy fontosságában túlbecsüli, vagy egyáltalában nem értékeli. Az egyház felelete ebben a kérdésben az, hogy a nemzet adottság. Az egész emberi nemzetség a teremtés által egység, Isten gyermekei a Krisztusban egységet alkotnak, a nemzet a teremtés által adott olyan adottság tehát, amely a Krisztus visszajövetelével megszünik ilyennek lenni. A nemzetet el kell ismerni olyan adottságnak, amelyben vállalni kell a benne Isten által adott feladatokat, de mindíg az ítélet tekintete alatt. Ez azt jelenti, hogy a nemzet nemcsak Isten teremtménye, hanem a bűn alá vetett s gyarlóság miatt keletkezett dolog is. Az egyház így a két szélsőséges: a nemzetet abszolutnak és önmagáért valónak tartó és megvető felfogás között Isten Igéje alapján elismeri a nemzetet, de azt ítélet alatt állónak vallja.

3. Ezen alapon a szórványmunkának, mint egyházi munkának nemcsak az egyház szentségének felfogását kell kihangsúlyozni, de alkalmaznia kell ezt épen erre a munkára. Ez alkalmazás kialakításához meg kell néznünk szórványaink helyzetét ebből a szempontból.

B) 1. Egyházi és hitvallási szempontból nézve a szórványokban lakók képén az egyik vonás, amit látunk az elszíntelenedés jelensége. A több, mint 20.000 református semmiféle református jelleget nem mutat, csak a nevük református s elenyésző csekély azok száma, akik hajlandók 5—10 km-t gyalogolni vasárnaponként a legközelebbi templomig. Egy általános vallási alapon állanak, amelynek jellemző hitvallása ez: mindenütt egy Istent imádunk. Ebből következik, hogy gyermekeik nevelését elhanyagolják, más felekezetek ünnepeit tartják meg, más vallások szokásait elsajátítják. Van a szórványban lakóknak egy másik csoportja, amelyet nem más vallású környezet befolyásol, hanem egy nagyobb veszedelem ennél: szélsőséges irányzatok és világnézeti felfogások kísértenek. A hitetlenség, közönyösség, különösen a városi lakosok között az elvilágiasodottság nemcsak a református hit alapjairól dönti le egyházunk e névleges tagjait, hanem, ami sokkal veszedelmesebb: a keresztyén világszemlélet utolsó tartólécét is összetöri bennük. Az egyház munkája itt akar szolgálni, ezeket akarja megmenteni, akik így sajátos jellegük feladásával elvesztették hitükkel egyéniségük s embervoltuk egy fontos vonását is. Ebben a munkában az egyház evangéliumi alapra akarja ezek életét helyezni, Isten Igéjét akarja nekik hírdetni, munkába akarja állítani a maga életét e munka érdekében.

2. A református lakosságot a nagy tömegben a degenerálódás, vegyes lakosságú helyeken az áthasonulás veszélye fenyegeti. Mindkét veszélynek oka, hogy az egyháztagok elvesztik sajátos öntudatukat, az elhalványul, elszíntelenedik és pedig azért, mert ez a sajátos öntudat nem legmélyebbről, az evangélium forrásából, hanem felszínes vonásokból táplálkozott. A sajátos jelleg és öntudat ezen külső, néha esetleges vonásai nem képesek annak tartóerőt adni, s igy ez a jelleg hamar elmosodik és elvész. A sajátos jellegét elvesztett ember pedig ki van téve azonnal a lelki oldalon való pusztulás veszedelmének is. E veszteség oka tehát nem tisztán külső vonások elvesztése, hanem az, hogy a reformátusság a maga sajátos nemzeti vonásait nem az evangélium alapján, azon feladat tükrében nézte, amelyet Isten adott neki, hanem külső vonásai és meghatározottságai szerint. E feladat látása nélkül egyedülvalóság, bizonytalanság és árvaság vesz erőt azon az emberen, aki élete külső meghatározottságait csak önmagukban, Isten akarata és rendelése nélkül akarja látni.

C) Megállapítottuk, hogy a szórványgondozó munkát az egyház feladata végezni, megállapítottuk, hogy ennek a munkának lehetőséget az ad, hogy református egyházunk tagjai abban a veszedelemben forognak sok helyen, hogy hitük és életük sajátos vonásait és adottságait elvesztik, most látni kell azt, hogy milyen viszonyban vannak ezek a vonatkozások egymással? Isten bennünket egy egyháznak a tagjaivá tett, s azt akarja, hogy ebben az egyházban legyünk az ő gyermekei és szolgáljunk neki. A mi egyházhoz való tartozásunk tehát nem véletlen, nem magunkra öltött ruha, hanem Isten akarata, aki ebben az egyházban akar üdvöziteni minket. Az egyházától való

eltávozást tehát nem indokolhatja semmiféle külső cél vagy érdek, csak egyetlenegy: ha Isten maga világosan mutat rá arra, hogy ezt követeli tőlünk. A szórványgondozó munkának tehát alapelve, hogy Isten azt kívánja tőled, hogy ebben az egyházban légy az övé.

A földi élet más kapcsolataival is ez a helyzet. Nemcsak egy egyháznak, de egy családnak, egy nemzetnek is vagyunk a tagjai, s ezek a különböző közösségek Isten világának elképzelhetetlen gazdagságát mutatják, amelyek által Isten azt akarja, hogy mindenki annak a közösségnek a szolgálatában és keretei között, annak vonásai megnemesítésével vegyen részt az ő szolgálatában. Ezek a közösségek tehát Isten akaratából vannak s így a nemzet is. Nem emberi munka és törekvés létesítette, hanem Isten akarata, nem egyszerűen egy állapot, amelybe belejutottunk, hanem egy feladat, amely azt a keretet adja, ahol Isten dicsőségét szolgálnunk kell.

Ezért a szórványgondozás munkájában nem hagyhatjuk figyelmen kivül azt a tényt, hogy akik között dolgozunk egy család, egy társadalmi kör s egy nemzet körébe tartoznak. E külső keretek elfelejtése az evangélium izenetének azon adottságait ejtené el, amelyek között, mint létezésünk, existenciánk meghatározottságai között Isten szólani akar hozzánk. E kereteket megbecsülni, fejleszteni, az Istennek való engedelmességre alkalmassá tenni, kötelességünk, mert velük egy lelki nép, egy lelki család, egy lelki társadalom kialakításának munkáját végezzük, amelyben Isten a maga dicsőségét szolgáltatni akarja.

De ha ezeket a kereteket és adottságokat Isten igéje nélkül, önmagukban értékes és önmagukért való dolgoknak tekintjük, akkor meghamisítottuk Isten igéjét s az ő örök akarata helyébe emberi keretek szolgálatát állítottuk. Csak ha a családi, társadalmi, nemzeti élet valóban Isten szolgálatában áll, s nem a saját emberi eszményei szolgálatában, akkor lehet ezek felhasználásában evangéliumi munkát végezni. Aki ezeket a kereteket, a szórványgondozás munkájában önállóan akarja tekinteni, aki a család, társadalom, nemzet életének szolgálatába akarja állítani a Krisztus evangéliumát, s azt eszközül akarja felhasználni ezek megtartására és fejlesztésére, az szemben találja magát az egyház szentségének tekintetével, amely vallja: az egyház ügye csak az evangélium ügye lehet és semmi egyéb.

Így áll egymással a szórványgondozó munka e két vonatkozása: az egyik, ami az egyházhoz, a másik, ami az élet külső adottságaihoz és kereteihez kapcsolja. Az evangélium szolgálata az a munka, amelyet Isten által adott keretekben, azok felhasználásával, végzünk s e keretek építése és fenntartása arra való, hogy bennük és rajtuk keresztül Isten dicsősége ragyogjon ki a lelkekben, az a dicsőség, amely minden lelket a maga földi helyzetében és viszonyai között akar a magáévá tenni.

Magyari Sándor.